

Egyház – közművelődés

Puskás Öcsi s korosztálya kiváló volt, fociban. Miért? Mert olyan pályán tanultak meg focizni, ahol göröngyök voltak. Nem volt mérnöki pontossággal megtervezhető minden, de az eszköket használni kellett, ha labdába akartak rúgni. Az angolszász rendszer a mérnöki pontossággal kiszámítható dolgokra épül. Szemben Öcsiék kreatív, néha kiszámíthatatlan, de mégis rendkívül eredményes gondolkodásával, játékával szemben.

Nem hinném, hogy a mai focistákkal van baj, inkább azzal, hogy a mi fociakadémiáink nem a nemzeti sajátosságaink, vagyis nem a saját játékszabályaink alapján, hanem az angolszász elvárások, szabályok alapján építették fel játékszabályukat, s ezek nem nekünk valók, mert mi más alapon állunk és működünk.

Hozhatnám példaként Magyar Pált, aki a középkorban a bolognai egyetem első rektora volt, domonkos szerzetesként. Akkoriban az volt még a divat, hogy az első három évben mindkinek meg kellett tanulni a 7 szabad művészetet, s a következő két esztendőben pedig a nemzeti sajátosságoknak megfelelő képzést kaptak. Vagyis, az első három év az emberiség egyetemes kincsének megismeréséről szólt, s ezt követően mindkinek a népe, hazája speciális, megismételhetetlen kultúráját, ősi örökségét kellett magas szinten elsajátítani.

Ma már nem kell a 7 szabad művészetet tanulni, egyetemeken pedig alig tanulnak fiataljaink saját népük, nemzetük kultúrájáról. A teológián pedig még annyit sem, emiatt nehéz az egyházak közművelődési szerepéről írni.

Segítségül hívom a II. Vatikáni Zsinat egyházfogalmát. A zsinatig az egyház a klérust jelentette. A tanácskozás, a dokumentumok elfogadása után pedig az Isten népét, a lelkiismeretük szavai szerint élőket, az igazságot keresőket, vagyis szinte minden jó szándékú, nyitott szívű embert.

Így már könnyebb helyzetben vagyok, hisz ökumenikusan nyitottan sok olyan törekvést látok, amelyek a közművelődésben – talán nem hivatalosan, de – letették névjegyüket, s tudásukkal, életükkel jó példát mutattak mindannyiunk számára.

Pap Gábor a magyar kultúra 6 fontos alappillére – ezt természetesen lehet bővíteni – említi:

- a nagyszentmiklósi aranykincs
- a Szent Korona
- az árpád-kori kerektemplomok, később falfreskós fénytemplomok
- a kazettás mennyezetek
- a dunántúli pásztorművészet
- Csontváry Napút-ja.

Nem emlékszem rá, hogy kötelező tananyagban komolyabb tudást kaptam volna ezen alapról. De arra sem, hogy az em-

berek, a művészek, a tanítók, az egyház teológusai egyöntetűen az évkör rendjének, tehát a zodiákusnak megfelelő, vagyis a teremtet világ rendjének megfelelő módon adták volna tovább sok-sok ezer év műveltségét, tudását, kultúráját.

Sajnos ennek hiányában nem, vagy csak hiányosan érthető Dante *Isteni Színjátéka*, Madách *Az ember tragédiája*, Petőfi *János vitéze*, de az összes magyar népmesénket is ide kell sorolnunk, hisz ott mind a nyugati, mind a keleti állatöv jelképrendszerét használták.

Szomorú, hogy egyetemeken maximum a leíró néprajz oktatásával találkozunk, annak szakrális jelentéséről szinte semmit, vagy alig valamit tudnak hivatalos professzoraink.

Egyház és közművelődés, nehéz kérdés. Mégis, ami megmaradt, s itt van előttünk, például régi templomainkban az ősi jelképek, hatalmas kincset jelentenek, de ezek értéke a hivatalos idegenvezetők tudását meghaladja. Így marad a végtelenül unalmas ismertető, amikor épült, milyen stílusban, ki miért építette, milyen értékes kincsek – főleg arany, képek, freskók – találhatóak, de az egész szakrális háttérrel csak néhányan tudnak valamit.

Népi kultúrát, népzene, népművészet stb. még véletlenül sem tanítanak a teológiákon.

Képek a Szabó Gyula vezette Magyar Műhely Közhasznú Alapítvány mezőörsi népfőiskolájáról (Fotó: Szepesi Gergő)

Tehát sok kincs van a tulajdonunkban, de nem kezdünk ezekkel.

A magyar nyelvet szógyök szerkezetű toldalékoló módon értve megtalálható benne az egész teremtett világ rendje, a közösségi viselkedés alapja, egyszóval minden.

Példaként vegyük az Isten nevet. ISTEN=ŐSTEEN=Ő+TE+ÉN, vagyis a közösség alapelvét látjuk magában az Isten névben.

Nem lehet elválasztani egymástól az Isten, az embertárs és a jó értelemben vett én szeretetet. Ezt a Biblia a főparancsban így írja: Szeresd Uradat, Istenedet teljes szívedből, lelkedből, erődből, felebarátodat pedig, mint saját magadat.

Vagy vegyük a KULTUR szavunkat.

UL= Fény

TUR=Ragyogás

K=hanggal mindig az elakadást jelezzük.

Visszafelé – szótagolva – olvasva az ULTUR=OLTÁR, TURUL, vagyis a ragyogó égi fény. TURUL a Napmadár, ami népünknek az ég üzenetét hozza. Ám, amikor belép a szellem (nem értelem, hanem a spirituális tudás, személy stb.) az anyag világába, akkor megakad, vagyis anyaggá válik. A Nap fényéből, erejéből van minden a Nap rendszerében. Ezért a Nap alkalmas arra, hogy az ember lelkében az Isten megidézője legyen.

Így lesz a TURUL-ból ULTUR vagyis oltár, vagyis áldozat, hiszen, a fény meghozza azt az áldozatot, hogy értünk odaadja magát, mert az utolsó fűszál is az ő áldozatából nő földünkön. Rögtön eszünkbe jut Jézus példázata a földbe vetett búzamagról, ami áldozatul adja magát, s ennek következtében sokszoros termést hoz.

A legnagyobb baj azzal a K betűvel, hanggal van, mert néha úgy elakad bennünk, hogy figyelmeztetni kell magunkat és a másikat, hogy csodálatos örökségünk van, vegyük már észre, s próbáljuk egyre mélyebben érteni.

Itt lenne nagy szerepe az egyháznak, hisz országos szervezete van, sok embert elér így vagy úgy, s jó érzékkel, az értékekre figyelve, s azok értését feltárva, lehetne nyitogatni az emberek lelkét.

Ehhez egy sokkal képzetesebb papság, civil munkatársi kör lenne szükséges.

Kassai Lajos lovas íjász barátunktól kérdeztem egy alkalommal, mi a megoldás, a kiút? A válasz egyszerű volt. Az iskola. Kis kortól magas szinten tanítani. Ma már a gyerektől sok mindent átvész maga a szülő is. Más tankönyvekre lenne szükség. Az egyetemeken más professzorokra, vagy a magas kultúrát értő tanítókra.

A népi építészetet, annak szakrális hátterét, a teremtett világ rendjét értő, s a fiatalokat így tanítókra. Lassan megújulhatnak falvaink építészeti emlékei, s az új házakba visszatérhetne az ősi tudás, persze XXI. századi módon.

A táncházak csodálatos módon ismét visszatáltak a felnőttek világába, sok fiatal tanul s szereti a néptáncot. Most már csak ennek szakrális hátterét kellene megtanulni. A körtáncal a Nap járásával, vagyis a teremtővel, s az általa teremtett világ rendjével kerülünk így összhangba.

Ha megtaníthatnánk – nemcsak esztétikai érték szempontjából – terítőink ősi jel-kép világát, üzenetét, s ha szobáinkban ismét helyt kaphatnának, ahányszor elmegyünk mellettük, mindig eszünkbe jutna a világ rendje, s az, aki ezt alkotta...

Ha portáinkat ismét magyar kutyák őrzik, pulik, komondorok, s eszünkbe jut rögtön, hogy ők a Boldogasszony szeretett állatai, akik sok-sok ezer év óta élnek velünk... s még sorolhatnám ezen példákat.

Egyház – közművelődés. Szeretném, ha a plébániák tudásközpontokká válhatnának. S így érték-közvetítők lehetnének az emberek között.

Szép lenne, ha a tízparancsolatban a tisztesség – etika szintjét meghaladóan a jézusi, vagyis az evangéliumi értékeket tudnánk megélni, de hiszen nekünk az egész kultúránk erről szól. A nyugati világ fogyasztásra épülő életmodellje mellé felmutatnánk egy minőségi élet alternatíváját.

Minden jó szándékú emberrel keresni a közösségépítés lehetőségét, s mindenkit megbecsülni, aki egy kicsit is tesz önzetlenül másokért, ill. önmagáért – a népfőiskola jó keretet adhat a gondolat valóra váltásához.

SZABÓ GYULA plébános, a Magyar Műhely Alapítvány elnöke.